

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
kirjaamo

oikeusasiamies@eduskunta.fi

Selvitys ja lausunto vammaisten henkilöiden palvelujen turvaamisesta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa / Etelä-Savo

EOAK/338/2023

Etelä-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnittelukokonaisuuden on määrä valmistua 31.12.2023 mennessä. Tässä kokonaisuudessa sovitetaan yhteen hyvinvointialueen eri toimialojen suunnitelmat ja varautumisen toimenpiteet sekä sovitaan johto- ja järjestämisvastuista. Valmiussuunnitelmat sovitetaan yhteen myös alueen kuntien suunnitelmien kanssa. Tällä hetkellä mahdollisissa poikkeus- ja häiriötilanteissa toiminnassa tukeudutaan entisten organisaatioiden valmiussuunnitelmiin. Suurin osa näistä on päivitetty koronapandemian aikaan tai heti sen jälkeen. Yksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat on päivitetty 30.6.2023 mennessä. Sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut koskevat myös vammaisia henkilöitä ja heidän riittävät peruspalvelunsa turvataan samoilla suunnitelmilla kuin muunkin väestön.

Vammaisten erityispalvelut ja niiden turvaamista on suunniteltu valmiussuunnitelmien lisäksi yksiköiden omavalvontasuunnitelmissa ja yksiköitä on kehoitettu tekemään asiakkaistaan yksilöllinen riskiarvio koskien poikkeus- ja häiriötilanteita ja varmistamaan näiden pohjalta suunnitelmallisesti erityisesti se, että asiakkaat saavat ymmärrettävää informaatiota mahdollisissa häiriötilanteissa. Arvioiden ja suunnitelmien tekemisessä on ohjattu käyttämään Thl:n varautumista tulevia toimintakortteja (Thl:n julkaisu ohjaus 7/2023). Vammaispalvelujen asiakkaiden kohdalla on tunnistettu, että yksilöllinen varautumissuunnittelu on tarpeen. Lisäksi yksiköillä on päivitetty pelastus- ja evakuointisuunnitelmat, joita on myös tarkastettu ja harjoiteltu yhteistyössä pelastustoimen kanssa.

Etelä-Savon hyvinvointialueella hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta erityisesti asumispalveluja, joiden kilpailutus on juuri käynnistymässä. Palvelukuvauksessa (toiminnan minivaatimukset) on huomioitu häiriö- ja poikkeusoloja seuraavalla tavalla:

Asiakasturvallisuus (ote kappaleesta)

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalan tie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

- *Palveluntuottaja varautuu kustannuksellaan varustautumaan ja toimimaan myös erilaisissa häiriö- tai poikkeustilanteissa, esimerkiksi sähkökatkot, tulvat, myrskyt, epidemiat/pandemiat, työtaistelut, lakko, muut henkilöstönkäyttöön liittyvät tilanteet, pitkäkestoinen helle tai pakkanen, jne. Palveluntuottaja osallistuu tarvittaessa poikkeustilanteiden järjestelyihin.*
- *Mahdollisiin epidemia/pandemiatilanteisiin palveluntuottajan tulee varautua kustannuksellaan hankkimalla riittävästi henkilösuojaimia (kirurgiset suun- nenäsuojukset, visiirit, suojakäsineet, esiliinat), käsihuuhteita ja muita tarvittavia desinfiointiaineita. Palveluntuottajan tulee tehdä suunnitelmat epidemia/pandemiatilanteesta toimimisesta.*
- *Palveluntuottaja tekee riskienkartoitukset säännöllisesti. Korjaavat toimenpiteet dokumentoidaan ja aikataulutetaan. Poikkeustilanteessa Palveluntuottajan tulee jatkaa palvelun tuottamista asiakkaiden palvelutarpeen mukaisesti. Poikkeustilanteissakaan asiakasturvallisuus ei saa vaarantua. Lisäksi Palveluntuottajan tulee seurata ja noudattaa Tilaajan antamia ohjeita.*

Tilojen ja välineiden turvallisuus (ote kappaleesta)

- *Palveluntuottajan tulee toimintayksikössä varautua kustannuksellaan poikkeustilanteisiin, esim. sähkökatkot, ja huolehtia, että toimintayksikössä on asiakkaiden käyttöön ja turvalliseen liikkumiseen esim. ladattavia valaisimia.*

Lisäksi palveluntuottajaa veloitetaan laatimaan omavalvontasuunnitelman liitteeksi mm. varautumissuunnitelma, joka sisältää suunnitelmat ja prosessit poikkeustilanteiden varalle. Palveluntuottaja toimittaa palvelukuvauksessa mainitut dokumentit tilaajalle pyydettyä.

Monitoimijainen palvelutuotanto edellyttää jatkuvaa keskusteluyhteyttä yksityisten palveluntuottajien kanssa. Erilaisia suunnitelmia ja niiden yhdenmukaisuutta hyvinvointialueen vastaaviin arvioidaan säännönmukaisella valvonnalla ja yhteistyöllä. Valvonta on Etelä-Savossa valvontayksikön vastuulla ja yhteistyö enemmän palvelualueen vastuulla. Yhteistyötä tehdään sekä palvelutuotanto- että yksilötasolla. Yhteisiin säännöllisiin keskusteluihin osallistuu sekä valvonta että palvelualue.

Hyvinvointialueen tulee tuntea myös yksityisen palvelutuotannon mahdolliset haasteet erilaisissa häiriötilanteissa. Palvelun tuottajasta riippumatta hyvinvointialue vastaa asiakkaan palvelujen toteutumisesta ja lainmukaisuudesta ja on näin ollen tiiviisti mukana suunnittelemassa ja ratkaisemassa erilaisia häiriö- ja poikkeustilanteita myös yksityisessä palvelutuotannossa. Tällaisia tilanteita on jo tänä vuonna nähtykin, kun yksityisellä palveluntuottajalla ei ollut käytössään riittävää henkilöstöä sopimuksen mukaisen palvelun tuottamiseen ja tilanne ratkaistiin yhteistyöllä.

Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa

Mikkeli: Porrassalmenkatu 35–37, 50100 Mikkeli

Savonlinna: Keskussairaalantie 6, 57120 Savonlinna

Pieksämäki: Tapparakatu 1–3, 76100 Pieksämäki

Vaihde 015 411 4100 | kirjaamo@etelasavonha.fi | www.etelasavonha.fi

Lausuntopyynnössä mainittuihin häiriötilanteisiin on suunnitelmissa varauduttu

Kokonaisuutena arvioiden pidän Etelä-Savon vammaispalvelujen varautumista häiriö- ja poikkeusoloihin riittävänä. Palvelujen järjestämisessä onnistuminen poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa edellyttää jatkuvaa suunnitelmien ylläpitämistä sekä toimivaa yhteistyötä muiden toimialojen ja yksityisten palveluntuottajien kanssa, jotta suunnitelmat ja varautumistoimenpiteet ovat yhtenäisiä ja toisiaan tukevia.

ETELÄ-SAVON HYVINVOINTIALUE

Paula Tiihonen
vammaispalvelujohtaja